

Revisionsplan 2022

Versionshantering

<i>Datum</i>	<i>Version</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Ansvarig</i>
2022-03-03	1	Fastställande av revisionsplan 2021	Kommunrevisorerna

Kommunrevisorerna

Kommunrevisorernas uppgifter följer av kommunallag, revisionsreglemente och god revisions sed i kommunal verksamhet. Revisionen syftar ytterst till att ge kommunfullmäktige underlag till ansvarsprovning av nämnder, styrelser och enskilda förtroendevalda.

Enligt kommunallagen 12 kap. 1 § ska revisorerna pröva om:

- Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- Räkenskaperna är rättvisande
- Den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig

Utgångspunkten för revisorernas arbete är God sed i kommunal verksamhet. I revisionsarbetet beaktas även de rekommendationer och utkast till rekommendationer som Skyrev (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) utger.

Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisions sed. Granskning ska ske på samma sätt i kommunala bolag¹, genom de lekmanrevisorer som utsetts i bolagen och stiftelserna.

Revisionen ska vara framåtsyftande, leda till utveckling, förbättring och en effektivare verksamhet. Den ska även vara en tillgång i det demokratiska arbetet och ett stöd för arbetet i styrelser och nämnder.

För att klara detta uppdrag, och kunna uttala oss i ansvarsfrågan, måste vi prioritera och planera våra insatser. Därför gör vi en kontinuerlig analys av väsentlighet och risk för alla nämnder/styrelser, vilken ligger till grund för denna revisionsplan.

Revisionen arbetar aktivt med sin riskanalys vilket gör att revisionsplanen och planerade granskningar kan komma att uppdateras under året.

Den årliga granskningen av verksamheten genomförs genom grundläggande granskning, fördjupad granskning samt granskning av delårsrapport och årsredovisning.

Den grundläggande granskningen genomförs genom att fortlöpande ta del av mål- och styrdokument, protokoll och övriga handlingar samt genom djupare dialogmöten med styrelser, nämnder och verksamhet. Vidare granskas styrelsernas och nämndernas interna kontroll.

Fördjupade granskningar genomförs utifrån vår risk- och väsentlighetsbedömning samt erfarenheterna från den grundläggande granskningen inkluderat möten med nämnder och styrelser.

Utgångspunkten för vår granskning är de mål och uppdrag som fullmäktige gett kommunstyrelse och nämnder. Granskningen ska ge svar på hur nämnder och styrelser mottar, genomför och återredovisar mål och uppdrag.

Vårt arbete dokumenteras fortlöpande i revisionsrapporter och i skrivelser till berörda styrelser och nämnder. Rapporterna delges kommunfullmäktige i en förkortad

¹ Med undantag för granskning av räkenskaperna i kommunens bolag.

Kommunrevisorerna

version. På revisorernas hemsida finns möjlighet att läsa rapporterna i sin helhet.

Vi lämnar årligen en redogörelse till kommunfullmäktige för vårt arbete. Vi kan rikta anmärkning mot nämnder, beredningar och enskilda förtroendevalda och ska i vår revisionsberättelse uttala oss om ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

Samordnad revision

Samordnad revision mellan kommunens styrelse och nämnder samt dess företag är ett viktigt instrument för ägarens (kommunfullmäktiges) kontroll och uppföljning. Som lekmannarevisorer granskar vi därför även den verksamhet som bedrivs i bolagen.

Den samordnade revisionen ger förutsättningar att bedöma hur kommunen arbetar med ägarstyrning och förvaltningskontroll. Granskningen sker utifrån ett övergripande styrperspektiv där ägardirektiven och kommunstyrelsens uppsikt är viktiga inslag. Avsikten med den

samordnade revisionen är att stora delar av den kommunala verksamheten ska kunna granskas och prövas med helhetssyn och samlade bedömningar.

Lekmannarevisorns uppgift i de kommunala bolagen är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna kontrollen är tillräcklig samt om anvisningar från årsstämman följs. Granskningen ska ske enligt god sed och resulterar i en granskningsrapport med tillhörande granskningsredogörelse som presenteras för årsstämman via bolagens styrelse. Granskningsrapporten ska även fogas till revisionsberättelsen avseende kommunen.

För att beakta helhetssyn i hela den kommunala verksamheten har revisorerna även samverkan och informationsutbyte med andra revisorer i gemensamma nämnder, finansiella samordningsförbund och andra kommunala företag.

Har du frågor, synpunkter eller funderingar får du gärna höra av dig till revisionen genom ordförande Ewa Miller, 070- 622 03 04

Besök även gärna vår hemsida under www.umea.se/revision, där revisionsplan, granskningsrapporter och annan information finns.

Kommunrevisorerna

Granskning av delårsrapport och årsredovisning

Granskning av delårsrapport

Revisorerna ska årligen granska kommunens delårsrapport. Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultaten i delårsrapporten är förenliga med de mål som fullmäktige beslutat om. Syftet med granskningen är att bedöma om delårsrapporten ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning vid angiven tidpunkt och om rapporten är upprättad enligt Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och god redovisningssed i kommunal verksamhet. Granskningen av delårsrapporten är översiktlig. Granskningsuppdraget ställer inte krav på att alla verksamheter ska ha granskats. Det handlar istället om en mera översiktlig bedömning.

Utifrån genomförd granskning av delårsrapporten, lämnar revisorerna ett uttalande till fullmäktige som underlag för fullmäktiges behandling av delårsboks slutet.

Granskning av årsredovisning

Revisorerna ska årligen lämna en revisionsberättelse. Syftet med granskningen av årsbokslut och årsredovisning är främst att erhålla tillräckliga underlag/revisionsbevis för revisorernas uttalanden i revisionsberättelsen om räkenskaperna ger en rättvisande bild av kommunens och kommunkoncernens resultat och ställning samt om redovisningen av verksamhetens resultat och måluppfyllelse redovisas i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Granskningen av kommunens och kommunkoncernens årsredovisning genomförs genom att följande frågor besvaras:

- Är räkenskaperna för Umeå kommun rättvisande?
- Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning?
- Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?
- Har de av fullmäktige fastställda målen för kommunen följts upp och redovisas detta i årsredovisningen?
- Ger uppföljningen underlag för att uttala sig om grad av måluppfyllelse?

Kommunrevisorerna

Grundläggande granskning

Dialogmöten med presidier, styrelse och nämnder

Som ett led i den grundläggande granskningen träffar revisorerna styrelse och nämnder under året. Specifika frågor tas upp med varje nämnd, vilka fastställs inför dialogmötena.

Frågeformulär och möte med presidier

En del av den grundläggande granskningen utgörs av att ett formulär distribueras till styrelsens och nämndernas presidium. Formuläret innehåller både generella och nämndspecifika frågor. Formuläret innehåller även ett avsnitt där styrelsens och nämnders presidium ska genomföra en självskattning rörande frågor om mål, uppföljning och intern kontroll. Vid det efterföljande mötet mellan revisionen och presidierna redovisas och diskuteras svaren på frågorna.

Enkät till ledamöter och ersättare i styrelse/nämnder

En annan del av den grundläggande granskningen utgörs av en enkät som besvaras av styrelsens och nämndernas samtliga ledamöter och ersättare. Frågorna i enkäten rör huvudområdena målstyrning, ekonomistyrning och intern kontroll.

Dialogmöten med styrelse och nämnder

Revisionen genomför också dialogmöten med styrelse och nämnder där samtliga ledamöter och ersättare är kallade. Vid dialogmötet redovisas resultatet av enkäten samt att det förs en dialog kring styrelsens eller nämndens syn på året som gått, hur styrelsen eller nämnden ser på framtiden, samt eventuella övriga frågor från revisionen.

Skriftlig rapport

Resultatet av presidiernas genomförda självskattning, resultatet av enkäter, analys av styrelser och nämnders dokumentation samt övrig information som revisionen fångat upp under året, sammanställs i en rapport som skickas till styrelser och nämnder för kännedom.

Information på sammanträden

En del av revisorernas arbete är att bjuda in och träffa företrädare för verksamheterna, för att få information inom områden som revisorerna bedömt vara angelägna.

Kommunrevisorerna

Fördjupade granskningar

Nedan beskrivs planerade fördjupningsgranskningar. Revisionen arbetar aktivt med sin riskanalys, vilket gör att revisionsplanen och planerade granskningar kan komma att uppdateras/förändras under året.

1. Temagranskning – Attraktiv arbetsgivare

Av Umeå kommuns årsredovisning 2020 framgår att rekryteringsbehovet för kommunen uppgår till cirka 9 000 tillsvidareanställda fram till år 2030. För att hantera rekryteringsutmaningen behöver kommunen arbeta strukturerat med att både attrahera och rekrytera nya medarbetare samt introducera, behålla och utveckla den kompetens som finns i organisationen. Det är också viktigt att lägga vikt vid avslut av anställning, för att bland annat kunna analysera orsaker till varför anställda väljer att lämna organisationen. För att kunna attrahera, behålla och utveckla medarbetare är arbetsmiljön en central fråga.

I kommunens övergripande kompetensförsörjningsplan 2016-2019 framgår att det krävs ett systematiskt, samordnat och långsiktigt arbete för att klara verksamheternas framtida kompetensbehov. Kompetensförsörjningsplanen ska bidra till att uppnå de personalpolitiska målen, som kommunfullmäktige fastställt, vilka är:

- Attraktiva och hälsofrämjande arbetsplatser
- Ledarskap som skapar förutsättningar för goda resultat
- Engagerade medarbetare med rätt kompetens
- Heltid och tillsvidareanställning som norm

Temagranskningen kommer att genomföras genom tre delgranskningar, vilka beskrivs nedan, och syftar till att ur olika perspektiv granska och bedöma hur ansvariga nämnder arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Delgranskning 1. Organisatorisk och social arbetsmiljö

Av Arbetsmiljöverkets föreskrift (AFS 2015:4) om organisatorisk och social arbetsmiljö framgår bland annat att arbetsgivaren ska ha kunskap om hur ohälsosam arbetsbelastning förebyggs och hanteras, att arbetsgivaren ska fastställa mål för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, samt ha kunskap om hur kränkande särbehandling förebyggs och hanteras.

Brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön kan få stora konsekvenser för såväl organisationen som den enskilde i form av exempelvis hög sjukfrånvaro och personalomsättning, vilket i förlängningen också kan få påverkan på kompetensförsörjningen på kort och lång sikt.

Granskningen syftar till att bedöma om ansvariga nämnder har säkerställt en tillräcklig intern styrning och kontroll med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Kommunrevisorerna

Delgranskning 2. Styrning och uppföljning inom områden som kan påverka arbetsmiljön och kompetensförsörjningen (förstudie)

Det finns ett flertal faktorer som, direkt eller indirekt, påverkar/påverkas av hur medarbetarna upplever arbetsmiljön i verksamheten och nämndernas möjligheter att tillgodose sitt kompetensbehov på kort och lång sikt. Det handlar dels om faktorer som är direkt kopplade till kompetensförsörjningsprocessen (exempelvis rekrytera, introducera, och avveckla/avsluta), dels om faktorer som har en mer indirekt påverkan på kompetensförsörjningen genom att de kan påverka/påverkas av hur medarbetare upplever arbetsmiljön i verksamheten. Detta i sin tur kan påverka hur väl nämnden lyckas med att såväl behålla befintlig kompetens som att attrahera nya medarbetare.

Förstudien avser att fokusera på följande områden; rekrytering, introduktion, sjukfrånvaro, personalomsättning, kompetensförsörjning i kommunens ytterområden samt avslut av anställning.

Förstudien syftar till att kartlägga ansvariga nämnders rutiner avseende styrning, uppföljning och kontroll inom ett antal områden som bedöms kunna påverka arbetsmiljön och kommunens kompetensförsörjning på kort och lång sikt. Förstudien syftar också till att inhämta underlag för att, tillsammans med resultatet av andra granskningar, kunna göra en samlad analys avseende nämndernas arbete med arbetsmiljö och kompetensförsörjning.

Delgranskning 3. Styrning och uppföljning av chefs- och ledarskap

Ledarskapet är en av de viktigaste faktorerna för välbefinnandet på arbetsplatsen. Ett bristfälligt ledarskap skapar otydlighet och förvirring om roller och ansvar. En chef behöver inte alltid vara på plats fysiskt, men han eller hon måste alltid vara närvarande i sitt ledarskap². Ett aktivt och engagerat ledar- och chefskap som prioriterar kompetensutveckling och lärande i arbetet har också visat sig vara avgörande för en framgångsrik kompetensförsörjning³.

I Umeå kommuns chefs- och ledarskapspolicy anges att ett gott ledarskap (...) är en förutsättning för en verksamhet med hög kvalitet. Ledarskapet ska skapa förutsättningar för goda resultat och en arbetsmiljö som uppmuntrar medarbetare till samverkan, kreativitet och medskapande. Chefsuppdraget beskrivs bestå av två delar; effektivt chefskap (resultat) samt närvarande ledarskap (relation).

Granskningens syftar till att bedöma om ansvariga nämnder säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av chefs- och ledarskapet i organisationen, utifrån kommunens policy för chefs- och ledarskap.

² Arbetsmiljöverket, www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbeta-med-arbetsmiljon/dolda-faror-i-arbetsmiljon, 2022-02-16

³ Svenska ESF-rådet, Uppdragsrapport: Strategisk kompetensförsörjning för hållbart arbetsliv: En kunskapsöversikt och analys av utvalda ESF-projekt, 2018.

Kommunrevisorerna

2. Upphandlingsprocessen

Offentlig verksamhet lyder under lagen om offentlig upphandling (LOU) (2016:1145), som reglerar inköp och upphandlingar. Umeå kommun tillämpar också inom vissa verksamheter lagen om valfrihetssystem (LOV) (2008:962). Därutöver har kommunstyrelsen och nämnder att följa kommunfullmäktiges policy för upphandling och inköp. Upphandlingsprocessen i kommunen ska utöver att vara anpassad till lagarnas krav och regleringar samt interna styrdokument också utformas för att vara optimal och effektiv.

Umeå kommuns policy för inköp och upphandling delar upp begreppen genom att det förra avser avrop och beställningar på upphandlade ramavtal medan det senare avser upphandlingar enligt LOU. Kommunens avtalstrohet (eller köptrohet), det vill säga den grad som kommunen gör inköp från de ramavtal som den har upphandlat, ger en god indikation på hur väl kommunen säkerställer att ingångna avtal hålls. En bristande avtalstrohet ökar risken för att kommunen drabbas av civilrättsliga skadeståndsanspråk från de leverantörer som har avtal med kommunen, men som inte anlitas. Det är också väsentligt att avtalens innehåll är utformat på ett sätt som ger verksamheterna goda förutsättningar att använda de upphandlade leverantörerna. Vidare har revisionen i samband med andra granskningar noterat att Umeå kommun inte har haft en avtalsdatabas som grund för en ändamålsenlig administration och hantering av ingångna avtal.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och tekniska nämnden säkerställt en ändamålsenlig upphandlings- och inköpsprocess utifrån gällande lagar och föreskrifter samt kommunens policys och riktlinjer inom området. Granskningen av upphandlingsprocessen är avgränsad till att i huvudsak omfatta processens två första steg; förberedelse och genomförande av upphandlingen. Revisionen avser också genomföra en särskild fördjupad granskning av avtalshantering.

3. Avtalsförvaltning

Umeå kommun ingår årligen en betydande mängd avtal, flertalet via upphandling. Bristande riktlinjer, rutiner, kompetens och uppföljning av avtal riskerar att medföra stora kostnader för kommunen. Därtill kan kommunens förtroendekapital rubbas om dess intressen i avtalen inte beaktas och efterlevs, inte minst genom att berörda medborgare drabbas om leverantören inte följer de villkor som fastställts i avtalet.

Revisionen har i tidigare granskningar uppmärksammat att det finns en viss otydlighet i roll- och ansvarsfördelningen av avtalsförvaltning. Kommunens *Ansvar- och rollfördelning vid upphandling inom Umeå kommun* fastslår att Upphandlingsbyrån ansvarar för avtalsuppföljning medan *Regler för inköp och upphandling inom Umeå kommun* stipulerar att uppföljningen är ett delat ansvar mellan Upphandlingsbyrån och upphandlande verksamhet. Utöver den interna uppföljningen är det av vikt att kommunen samverkar med Skatteverket och Kronofogdemyndigheten för att säkra kontinuerliga kontroller att externa utförare är seriösa och bland annat sköter sina redovisningar och betalningar av skatter och avgifter. Vidare har revisionen i tidigare granskningar identifierat brister i att det saknas ändamålsenliga avtalsdatabaser som är en nödvändighet för en tillräcklig intern kontroll.

Kommunrevisorerna

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen, äldrenämnden, individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, kulturnämnden samt fritidsnämnden säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av kommunens ingångna avtal.

4. Våld i nära relationer

Våld i nära relationer beskrivs av Socialstyrelsen som ett omfattande samhällsproblem och ett hot mot utsatta personers, oftast kvinnors och barns, mänskliga rättigheter. Enligt Brottsförebyggande Rådet begicks 80 procent av anmälda misshandelsbrott år 2020 mot kvinnor av en för brottsoffret bekant person. Motsvarande siffra för män var 45 procent⁴. Att utsättas får våld i nära relationer får stora konsekvenser och utsatta behöver ofta vård, omsorg och skydd på både kort och lång sikt.

Begränsad kunskap om våld i nära relationer, tidspress i arbetet och att våldsutsatta ofta inte berättar att de har blivit utsatta, gör att det är svårt att upptäcka våld i nära relationer. Det är därför viktigt att det inom socialtjänsten finns kunskap och förmåga att se tecken på och konsekvenser av utsatthet för våld.

Kommunfullmäktige i Umeå kommun har beslutat om en handlingsplan mot våld. Handlingsplanen innehåller en aktivitetsplan med prioriterade aktiviteter för mandatperioden 2018–2022. Kommunstyrelsen och samtliga nämnder är ansvariga att samverka, kartlägga våldet och följa upp aktiviteter och mål inom sina respektive områden. Samverkansrådet mot våld, med deltagare från flertalet kommunala verksamheter, ska årligen formulera och följa upp mätbara mål. Individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och äldrenämnden ska vidare, via Centrum mot våld, erbjuda alla stöd och hjälp avseende våld i nära relationer - både våldsutsatta och våldsutövande. Centrum mot våld drivs i samverkan mellan Umeå kommun och Region Västerbotten.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen samt individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och äldrenämnden - utifrån lagkrav och kommunfullmäktiges handlingsplan - har säkerställt ett ändamålsenligt arbete och uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer.

5. Planprocessens omhändertagande av hållbarhets-, barnrätts- och trygghetsfrågor

Kommunens planverksamhet är en viktig del i samhällsutvecklingen och de utmaningar som kommunen står inför. Detaljplanen är det dokument som reglerar markanvändningen och bebyggelseutformningen mer detaljerat än i översiktsplanen. Detaljplan ska upprättas vid ny sammanhållen bebyggelse, ny enstaka byggnad vars användning får betydande inverkan på omgivningen eller som skall förläggas inom ett område där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse. Vidare ska den upprättas när bebyggelse ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang.

⁴ [Våld i nära relationer - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.bra.se)

Kommunrevisorerna

I Umeå kommun ansvarar byggnadsnämnden för myndighetsutövningen avseende framtagandet av detaljplaner. Detaljplaneprocessen är av stor betydelse när det gäller kommunens fortsatta utveckling och expansion. I processen möter enskilda kommuninvånare samt aktörer och intressenter inom det lokala näringslivet den kommunala förvaltningen i frågor avseende teknisk-juridisk karaktär som förväntas innefatta många aspekter.

Förutom att det ställs höga krav på en rättsenligt och likvärdig handläggning ska processen också beakta andra beslut från lagstiftaren och fullmäktige, exempelvis rörande hållbarhetsfrågor, barnrättsfrågor och trygghetsfrågor. Här kan det finnas behov för kommunen att bredda tillvägagångssättet för samråd genom att låta fler röster och perspektiv komma fram i processen.

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma om byggnadsnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet rörande detaljplanering i enlighet med plan- och bygglagen samt övriga beslut kring hållbarhetsfrågor, barnrättsfrågor och trygghetsfrågor.

6. Samverkan i planprocessen

Planläggning av mark- och vatten, så kallad fysisk planering, handlar om hur mark-och vattenområden ska användas samt var infrastruktur och bebyggelse placeras och hur den utformas. Kommunens fysiska planering regleras i huvudsak av Plan-och bygglagen (PBL).

Den fysiska planeringen är kopplad till ett flertal strategiska och operativa processer inom den samlade kommunkoncernen. Detaljplaneringen och prioriteringsordningen av vilka områden som prioriteras och planläggs bör vara kopplade till översiktsplanen samt till en planstrategi. Till detaljplaneprocessen kopplas utöver nämnda strategiska processer även mer operativa. Mark- och exploateringsfrågor, trafikplanering, va-planering, miljöfrågor och bygglov är arbetsprocesser som har direkt koppling till detaljplaneringen av mark- och vattenområden i kommunen. Därtill tillkommer specifika frågor vid aktualitet, så som exempelvis fiberdragning och energifrågor.

För att detaljplaneringen ska bli effektiv och funktionell där planeringen sker i rätt ordning, utifrån rätt strategi och med goda möjligheter till effektivt verkställande så behöver tydliga samarbetsstrukturer finnas. För att skapa en effektiv planprocess kopplat till verkställighet så behöver processen involvera berörda intressenter redan initialt i planeringen. Detta innebär att se över vilka inom den samlade kommunkoncernen som kan bidra med underlag och kompetens. Funktionella arbetsprocesser för bedömning av behov och förutsättningar inför varje uppstart av ny detaljplan är en framgångsfaktor som effektiviserar detaljplaneprocessen både tids- och resursmässigt.

Granskningen syftar till att bedöma om byggnadsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig och effektiv planprocess, med fokus på om det sker en tillräcklig samverkan med berörda intressenter för att säkerställa ett kvalitativt underlag som beaktar aktuella behov och förutsättningar.

7. Rektors förutsättningar att utföra sitt uppdrag

Kommunrevisorerna

Skollagen och läroplanen reglerar rektorernas ansvarsområde i fråga om kärnverksamheten, det vill säga undervisning och lärande. Rektor ska vara pedagogisk ledare vilket innebär att rektor ska leda och samordna det pedagogiska arbetet samt ansvara för att de nationella målen är styrande för verksamheten. Utöver sitt pedagogiska uppdrag har rektor även ofta ansvar för arbetsmiljön på skolan, ekonomin, personalfrågor med mera. För att rektor ska kunna fungera som en god pedagogisk ledare är det därför viktigt att det finns stödstrukturer i verksamheten, till exempel för fastighetsfrågor, administration och ekonomi. Utöver stödstrukturer är frågan om rektors kompetens för att utöva ett pedagogiskt ledarskap relevant.

Revisionen granskade 2015 rektorernas arbetssituation. Granskningen visade att rektorerna i stort hade förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag men att berörda nämnder behövde tillse att det administrativa stödet och framförallt stödet från Fastighet stärktes för att rektorerna ska få en arbetssituation som är hållbar över tid. Granskningsresultatet följdes upp 2017 då det framkom att nämnderna vidtagit åtgärder genom att utreda det administrativa stödet och tillsätta ytterligare resurser.

Granskningens syfte är att bedöma om för- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning som ger rektorerna, mot bakgrund av deras samlade ansvar, förutsättningar för att utöva sitt pedagogiska ledarskap. Syftet är även att följa upp resultaten från revisionens granskning 2015 och 2017.

8. Uppföljning av beslut om insatser enligt socialtjänstlagen

Socialtjänstens insatser ska vara av god kvalitet. Socialtjänstens insatser ska bl.a. ges i enlighet med de mål och övriga bestämmelser som lagen anger, på ett sådant sätt att den enskildes behov av stöd och hjälp tillgodoses och syftet med insatsen eller verksamheten uppnås. Det innebär även att verksamheten behöver följa upp och utvärdera olika insatser.

Ansvar för att följa upp insatser för att säkerställa att den enskilde får den beviljade insatsen utförd enligt beslut är delat. Utföraren, det vill säga den som verkställer ett beslut om insatser, ansvarar för att insatsen följs upp utifrån nämndens beslut om beviljade insatser. Det är dock alltid nämnden som ansvarar för att den enskilde verkligen får det bistånd som har beviljats, oavsett vem som verkställer insatsen. Med detta följer en skyldighet att följa upp det beviljade biståndet.

Biståndsbeslut måste följas upp för att säkerställa att de är aktuella och överensstämmer med den enskildes faktiska behov. Bristande uppföljning av beslut kan leda till att brukare antingen får för lite eller för mycket insatser i förhållande till sina faktiska behov. I det förstnämnda fallet uppfyller inte kommunen och nämnden sitt uppdrag, och i det sistnämnda fallet belastas nämndens budget mer än nödvändigt.

Granskningen syftar till att bedöma om äldre- och vårdnämnden säkerställt en ändamålsenlig uppföljning av biståndsbeslut enligt SoL. Granskningen syftar även till att bedöma hur nämnden säkerställer att den enskilde ges möjlighet till delaktighet och inflytande i såväl genomförande som uppföljning av insatser.

Kommunrevisorerna

9. Uppföljande granskning – LSS verksamheten

I Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ställs krav på att kommuner ska erbjuda stöd och service till funktionshindrade. LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som alla andra. Stödet via LSS utgår från individuella genomförandeplaner som ska upprättas direkt när brukare erhållit placering.

Under senare år har flera härvor av välfärdsbrott uppdragas runt om i landet. Särskilt har kriminella riktat in sig på LSS-ärenden med möjlighet att anställa anhöriga som personliga assistenter. Genom detta upplägg kriminella kvitterat ut löner för att vårda släktingar som saknar ett handikapp och därmed omvårdnadsbehov. Eftersom LSS hårt värnar assistansanvändares integritet försvåras samtidigt insyn.

I revisionens granskning av LSS-verksamheten från 2019 framkom att även om styrning, uppföljning och kontroll var tillräcklig fanns förbättringsområden kopplat till rutinefterlevnad och handhavandekompetens vid klagomåls- och avvikelshantering. Likaså var det inte tydliggjort hur individ- och familjenämnden följde ändamålsenligheten i verksamhetens utförande hos upphandlade avtalsleverantörer av LSS-boende och daglig verksamhet.

Syftet med granskningen är att bedöma om individ- och familjenämnden har säkerställt ändamålsenlig styrning, uppföljning och intern kontroll enligt LSS, vilken både säkerställer kvaliteten inom LSS-verksamheten och möjliggör för att uppräcka oegentligheter. Syftet är även att följa upp resultaten från revisionens granskning 2019.

10. Styrning och uppföljning av missbruksvården (förstudie)

Enligt socialtjänstlagen har kommunerna skyldighet att förebygga missbruk och att erbjuda personer med missbruks-/beroendeproblematik den vård och hjälp som hon eller han behöver för att komma ifrån missbruket. En tillgänglig missbruksvård med kvalitativa insatser som anpassas individuellt är väsentligt. Enligt socialtjänstlagen (SoL) ska socialtjänsten utforma och genomföra sina insatser tillsammans och i samförstånd med den enskilde. I SoL finns också särskilda bestämmelser om att socialnämnden aktivt ska se till att personer med missbruk får den hjälp och vård som de behöver för att komma ifrån missbruket (5 kap. 9 §). Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning (3 kap. 2 §), vilket benämns som sociala stödinsatser i de nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård som Socialstyrelsen tagit fram. I riktlinjerna nämns bland annat att tillgång till ett arbete inte bara innebär en möjlighet till försörjning utan kan också ha ett samband med fullföljande av och framgång i behandling av missbruk och beroende. Brist på sysselsättning är på motsvarande sätt ofta ett hinder för en lyckad behandling och återanpassning i samhället. Det är också en av de vanligaste orsakerna till återfall.

Förstudien syftar till att kartlägga hur individ- och familjenämndens styrning och uppföljning av verksamheten är utformad, med fokus på verksamhetens organisation och omfattning, regelverk, rutiner och riktlinjer, insatser, samverkan m.m.

Kommunrevisorerna

Samordnad revision och lekmanrevision

Samordnad revision mellan kommunförvaltningen och dess företag är ett viktigt instrument för ägarens (kommunfullmäktiges) kontroll och uppföljning. Lekmannarevisorerna granskar därför även den verksamhet som bedrivs i bolagen. Den samordnade revisionen ger förutsättningar att bedöma hur kommunen arbetar med ägarstyrning och förvaltningskontroll. Granskningen sker utifrån ett övergripande styrperspektiv där ägardirektiven och kommunstyrelsens uppsikt är viktiga inslag. I sin granskning samverkar lekmannarevisorerna med den auktoriserade revisorn och träffar bolagens ledning vid flera tillfällen varje år.

Lekmannarevisorns uppgift i de kommunala bolagen är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna kontrollen är tillräcklig samt om anvisningar från årsstämman följs. Granskningen ska ske enligt god sed och resulterar i en granskningsrapport med tillhörande granskningsredogörelse som presenteras för årsstämman via bolagens styrelse. Granskningsrapporten ska även fogas till revisionsberättelsen för kommunen.

Enligt god sed ska även en samverkan ske med respektive bolags auktoriserade revisor för avstämning av sina olika granskningar. Former för detta finns fastställda.

Lekmannarevisorernas granskning

Utifrån sin risk- och väsentlighetsbedömning genomför lekmannarevisorerna såväl grundläggande granskning som fördjupade granskningar av de kommunala bolagen.

Inom ramen för den grundläggande granskningen tar lekmannarevisorerna del av protokoll, beslutsunderlag och andra handlingar. Lekmannarevisorerna träffar också bolagens ledningar för en fördjupad dialog om bolagets verksamhet och utveckling. Syftet med dialogen är att få information om bolagens utveckling och den interna kontrollen i verksamheten samt att få ledningens syn och svar på ett antal riktade frågor (utifrån lekmannarevisorernas risk- och väsentlighetsbedömning).

Utifrån sin risk- och väsentlighetsbedömning genomför lekmannarevisorerna också fördjupade granskningar och övriga granskningsinsatser, vilka kan avse såväl enskilda bolag som hela koncernen. Nedan beskrivs planerade fördjupningsgranskningar/granskningsinsatser.

Fördjupad granskning - Granskning av projektstyrning

För att kunna säkerställa en ändamålsenlig projektstyrning är det väsentligt att det finns en robust modell för projektstyrning. Detta skapar förutsättningar för att projekt genomförs på ett effektivt sätt och inom ramen för projektens syfte och ekonomi.

Kommunrevisorerna

Granskningen syftar till att bedöma om bolagen har ändamålsenliga modeller för projektstyrning samt att de tillämpas i genomförandet av de projekt som bolagen genomför.

Rundabordssamtal - Elektrifiering av kommunen

Rundabordssamtal kommer att genomföras i syfte att undersöka de möjligheter och utmaningar Umeå kommun står inför gällande omställningen till en mer elektrifierad stad.